

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 4319 від 05.11.2020
Народні депутати України
О. Совгіря та інші

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Конституційний Суд України» (щодо порядку розгляду справ Конституційним Судом України)»

У Головному управлінні розглянуто поданий законопроект, в якому передбачається внесення змін до Закону України «Про Конституційний Суд України» (далі – Закон), де встановлюється, що Регламент Конституційного Суду України (далі – КСУ) затверджуватиметься законом; для ухвалення рішень і висновків Великою палатою КСУ вимагатиметься щонайменше 12 голосів суддів КСУ (що складає 2/3 від конституційного складу КСУ) замість 10 голосів (як це наразі передбачено чинним Законом); рішення вважається ухваленим Сенатом КСУ у разі, якщо за нього проголосують шість суддів Конституційного Суду, які входять до складу Сенату, що також складає 2/3 від складу кожного з двох передбачених Законом Сенатів; передбачається можливість залучення до Сенату суддів з іншого Сенату, що дозволить забезпечити розгляд справи більш ефективно у разі, якщо у Суді наявні вакантні посади суддів КСУ (п. 3 пояснювальної записки). Прогнозується, що ухвалення поданого законопроекту «сприятиме підвищенню всебічності, гласності і належного врахування Судом всіх важливих обставин при розгляді справ Великою палатою і Сенатами КСУ. Це, в свою чергу, буде забезпечувати той рівень якості, обґрунтованості, зваженості і вмотивованості рішень КСУ, який вимагається виходячи із суспільної важливості питань, які вирішуються Судом» (п. 7 пояснювальної записки).

За результатами розгляду законопроекту Головне управління вважає за необхідне висловити наступні міркування та зауваження.

1. Змінами до ч. 2 ст. 3 Закону передбачено, що «організацію внутрішньої роботи Суду та відповідні правила процедури розгляду ним справ установлює згідно з цим Законом Регламент Конституційного Суду України (далі – Регламент), який затверджується законом», тоді як за чинними нормами Закону такий Регламент затверджується на спеціальному пленарному засіданні КСУ (п. 6 ч. 2 ст. 39).

1.1. При розгляді цього питання Головне управління виходить, насамперед, з того, що згідно зі ст. 153 Конституції України «порядок організації та діяльності Конституційного Суду України, статус суддів Суду, підстави і порядок звернення до Суду, *процедура розгляду ним справ і виконання рішень Суду визначаються Конституцією України та законом*». Крім того, варто враховувати, що в системі законодавства України закріпився підхід, за яким особлива процесуальна діяльність судових та правоохоронних органів при розгляді ними справ їх компетенції регулюється спеціальними процесуальними законодавчими актами (наприклад, Кримінальним процесуальним кодексом України, Цивільним процесуальним кодексом України, Кодексом адміністративного судочинства України). Регулювання процедури розгляду судових справ на рівні закону забезпечує об'єктивність та неупередженість висновків судових органів, довіру до їх рішень, які приймаються від імені держави. Оскільки правові завдання КСУ та характер його діяльності при вирішенні питань, віднесених до його компетенції, є значно подібними до судочинства, то Головне управління в цілому не заперечує проти того, щоб правила конституційного судочинства були закріплені на законодавчому рівні. На нашу думку, необхідні процедурні правила розгляду конституційних проваджень мають бути або інкорпоровані до тексту самого Закону, або ж виписані в окремому законі, наприклад, про конституційне судочинство.

Як зазначено вище, проектом пропонується встановити, що «організацію внутрішньої роботи Суду та відповідні правила процедури розгляду ним справ установлює згідно з цим Законом *Регламент Конституційного Суду України, який затверджується законом*». Така модель означає, що парламент має затвердити вже прийнятий в якомусь порядку відповідний нормативно-правовий акт. Проте ні відповідного порядку, ні первинного суб'єкта прийняття Регламенту Конституційного Суду України проект не визначає. При цьому зауважимо, що нормами Конституції України не передбачається такого способу законодавчої діяльності Верховної Ради України як затвердження Регламентів органів публічної влади (передбачається лише *прийняття* законів, власного Регламенту та *затвердження*, зокрема, Державного бюджету України; загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку; рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам; указів Президента України про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні; переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації; законом Конституції Автономної Республіки Крим (ч. 1 ст. 85 Конституції України)).

1.2. Відповідно до п. 1 Розділу II «Прикінцевих положень» проекту цей Закон (у разі його прийняття) *набирає чинності з дня опублікування*. При цьому, проект не містить перехідних положень, які б врегульовували відносини, пов'язані з переходом від існуючого правового регулювання до запропонованого, яке має запроваджуватися з прийняттям нового закону. Зокрема, з метою забезпечення безперервності роботи Конституційного Суду України після прийняття відповідного закону, потребує врегулювання питання тимчасового (до прийняття нового акту) застосування чинного Регламенту КСУ.

2. У зв'язку зі змінами до ч. 2 ст. 3 Закону проектом пропонується нова редакція ст. 96 Закону, в якій передбачатиметься, що *«акти Суду, що регламентують організацію його роботи (крім Регламенту), Суд ухвалює на засіданні більшістю голосів присутніх»* (п. 5 Розділу I проекту).

Оскільки згідно з приписами проекту *питання організації внутрішньої роботи Суду* регулюватимуться *Регламентом* Конституційного Суду України, *який затверджуватиметься законом*, потребують визначення критерії розмежування предметів регулювання Регламенту Конституційного Суду України та актів Суду, що «регламентують організацію його роботи», за інших умов, закладається можливість подвійного, відмінного одне від одного тощо регулювання одних і тих же питань на рівні Регламенту (закону) та актів, ухвалених Судом.

3. У проекті пропонується збільшити кількість голосів, необхідних для ухвалення рішень і надання висновків Великою палатою з 10 до 12 суддів КСУ (п. 3 розділу I проекту – зміни до ч. 11 ст. 66 Закону).

Необхідність такого підходу обґрунтовується у пояснювальній записці тим, що «запровадження кваліфікованої більшості в 2/3 голосів від конституційного складу Суду... забезпечить розгляд Судом особливо важливих справ із достатньо виваженим підходом, що буде убезпечувати Суд від ухвалення рішень без необхідного консенсусу і належного врахування всіх обставин справи» (п. 3 пояснювальної записки).

Головне управління, розуміючи причини, якими викликана відповідна законодавча пропозиція, погоджуючись з важливістю забезпечення належного, всебічного і об'єктивного розгляду справ Конституційним Судом України, разом з тим, вважає за необхідне зауважити, що поряд із досягненням задекларованої мети законопроекту, при запровадженні кваліфікованої більшості в 2/3 голосів від конституційного складу Суду, слід також враховувати і ту обставину, що за такого підходу, по суті, зрівнюються можливості більшості і меншості впливати на результат розгляду певного питання, адже, голосів меншості буде достатньо для блокування рішень, які підтримуватимуться більшістю суддів.

4. В новій ч. 12 ст. 67 Закону пропонується встановити, що «до складу Сенату можуть залучатись судді іншого Сенату в порядку, встановленому Регламентом (з дотриманням загальної чисельності суддів у Сенаті, визначеної відповідно до частини першої статті 36 Закону)». Зі змісту цього припису залишається не зрозумілим в яких випадках це відбуватиметься та в якій кількості до складу Сенату можуть залучатись судді іншого Сенату. Не є також чітко зрозумілим, що означає застосоване у цьому приписі уточнення «з дотриманням загальної чисельності суддів у Сенаті, визначеної відповідно до частини першої статті 36 Закону» (так, відповідно до абз. 1 ч. 1 ст. 36 Закону Сенат діє у складі *дев'яти* суддів Конституційного Суду, в той час як абз. 2 ч. 1 даної статті передбачено, якщо кількість суддів Конституційного Суду є меншою за 18, Сенат є повноважним за умови участі в ньому щонайменше *шести* суддів Конституційного Суду).

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: І. Лагус, О. Мірошниченко

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЙВНА
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B4200C444CE01
Дійсний до: 12.11.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/3-2020/209856 від 12.11.2020

261459